

ISSN 2181-7286
2/2024

Таълим тизимида ижтимоий-гуманитар фанлар

Тошкент – 2024

МУНДАРИЖА

ПЕДАГОГИКА ВА ПСИХОЛОГИЯ	
Karimova N.A., Egamnazarov A.N. Taqdimot yaratishning zamonaviy vositalari.....	10
Авляев О.У. Шахс социал интеллектининг даражавий хусусиятларининг частотали тахлили.....	15
Alimova N.S. Ona tili ta'limida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish.....	19
Shomirzaev M.X. Talaba-yoshlarni kasb-hunar o'rgatishda oila tarbiyasi.....	24
Равшанова Х.А. Заиф эшитувчи ўспиринларнинг социал интеллект динамикаси.	28
Уралова М.Г. Образовательные парадигмы и модели на современном этапе развития общества.....	33
Sharipova Sh.X. Turizm madaniyatining mazmun va mohiyati.....	37
Abaskhanova K.Y. Use of innovative technologies in teaching the science of programmable digital devices.....	41
Mardov S.X. Grafik ta'lim jarayonida talabalar fazoviy tasavvurini dizayn fikrlash va grafik dasturlar asosida rivojlantirish metodikasini takomillashtirish.....	44
Рахманова Д.У. Педагогик технологиялар - талабалар интеллектини оптималлаштириш омили сифатида.....	50
Цагараева О.Б. Дискурсивный потенциал фразеологических единиц, формирующих развитие интеллекта человека.....	55
Beknazarova L.S. Ijodiy-innovatsion ta'limning ijtimoiy-psixologik jihatlari.....	60
Рахматова Ф.М. Талабаларнинг интегратив ёндашув асосида лойихалаш-конструкторлик компетенцияларини ривожлантириш тамойиллари.....	65
Alimova Sh.R. Xalq pedagogikasi vositasida bo'lajak o'qituvchilar ma'naviyatini rivojlantirishning zamonaviy shakl, metod va vositalari.....	68
Usarboyeva D.U. Talabalarning akademik mobilligini shakllantirish mexanizmlari.....	74
ИҚТИСОД	
Нигматова Д., Адиллов Б. Развитие информационных технологий — основа финансовых отношений в мире бизнеса.....	78
Karimov D.M., Adilov B.B. Zamonaviy iqtisodiyotda raqamli texnologiyalar.....	84
Akramova O.Q., Boboyev A.Ch., Muxiddinova N. Hududlarning investitsion jozibadorligiga ta'sir etuvchi omillar.....	93
Bobojonova Z.Sh. Neft va gaz sanoatida ishlab chiqarish resurslaridan tashkiliy-iqtisodiy foydalanishning ilmiy-nazariy asoslari.....	98
Jumayev Z.I. Davlat boshqaruv organlarida raqamli texnologiyalarni joriy etishning zamonaviy yo'nalishlari.....	103
Rasulova N.N. Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda hududiy yondashuv.....	109
Toshev F.Z. "Yashil iqtisodiyot"ni rivojlantirishda soliq omilidan foydalanish yo'llari.	114
Абулкасимов Х.П., Муродхўжаева Ф.М. Наманган вилояти саноатини ривожлантиришнинг устувор йўналишлари.....	118
Эрназаров Г.Б. Ўзбекистоннинг янги иқтисодий ривожланиш даврида хизмат кўрсатиш соҳаси, унинг статистик тахлили ва истиқболлари.....	125
Корабоев Э.А. Электр энергетика саноати корхоналарининг ташкилий-иқтисодий фаолиятининг кибериктисодий хавфсизлиги тахлили.....	133
Мустафоев Г.С. Қишлоқ жойларида хизмат кўрсатиш соҳаси самарадорлигини ошириш орқали қишлоқ аҳолиси ҳаёт фаровонлигини оширишнинг истиқболли йўналишлари.....	140

шакллантиришдир.

Ўқитувчининг педагогик фаолиятига мажмуали ёндошилмаганлиги оқибатида ўқитувчиларнинг касбий мотивациясининг пастлиги, ўз касбий-педагогик тайёргарлигини орттириш бўйича мақсадли изланиш олиб бормаслиги, таълим-тарбия жараёнини шаблон тарзида ташкил этилишига сабаб бўлмоқда.

Фан ўқитувчиларнинг таянч компетенцияси уларда ўқувчининг хусусий компетенцияларини шакллантиришга асос бўлиб хизмат қилади. Педагогик компетенцияларнинг юқорида қайд этилган икки тури бир-бири билан чамбарчас боғланган ва бир-бирини тақоза этади. Шу сабабли, мазкур компетенцияларни шакллантириш жараёнига мажмуали ёндашиш талаб этилади.

Хулоса қилиб айтганда, ўқувчиларда компетенцияларни таркиб топтириш муаммоси ўқитувчиларнинг касбий педагогик компетенцияларига аниқлик киритиш, педагогик кадрларни тайёрлаш ва малакасини ошириш жараёнида компетенциявий ёндашув талаблари асосида курсларнинг мазмунини янгилаш, шу асосда ўқитишни ташкил этиш ва бошқариш давр талаби саналади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Болотов В.А. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе / В.А.Болотов, В.В.Сериков // Педагогика. – 2003, №10. 8-14 с.
2. Смирнова Н.З., Бережная О.В. Компетентностной подход в педагогическом образовании. Учебно-методическая пособие / Красноярск, 2012, –168 с.
3. Khushnaev O.A. Rakhmatova F.M., Scientific and methodical basis for evaluation of design competencies of future engineers. Journal of Critical Reviews. 274-276 pp.
4. Rakhmatova F.M., Methods of teaching special disciplines in technical universities. “Qishloq xo‘jaligi va transportda innovatsion texnika va texnologiyalar: muammolar, yechimlar va istiqbollari” mavzusidagi Respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy anjuman. – Qarshi, QarMII, 2023 y. 465-468 bb.

XALQ PEDAGOGIKASI VOSITASIDA BO‘LAJAK O‘QITUVCHILAR MA‘NAVIYATINI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY SHAKL, METOD VA VOSITALARI

СОВРЕМЕННЫЕ ФОРМЫ, МЕТОДЫ И ПОДДЕРЖКА ПОВЫШЕНИЯ МОРАЛЬНОГО ДУХА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ С ПОМОЩЬЮ НАРОДНОЙ ПЕДАГОГИКИ.

MODERN FORM, METHOD AND MEANS OF DEVELOPING THE SPIRITUALITY OF POTENTIAL TEACHERS THROUGH FOLK PEDAGOGY.

Alimova Sh.R. (BuxDU 2 bosqich tayanch doktoranti)

Ushbu maqolada bo‘lajak o‘qituvchilarini ma‘naviyatini rivojlantirishning zamonaviy shakl, metod va vositalari haqida fikr yuritilgan. Metodlarning amaliy ahamiyati atroflicha muhokama qilingan. Xalq pedagogik ma‘naviyatining boy milliy merosini o‘rganish, etnik-ma‘naviy bilimlarning maqbul hajmini aniqlash, uni bo‘lajak o‘qituvchi zamonaviy modeliga qo‘yiladigan talablar bilan muvofiqlashtirish, bo‘lajak o‘qituvchilarni

halol mehnatga yoʻnaltirish, ragʻbatlantirish va baholash tarbiya usullari haqida maʼlumotlar oʻrganiladi.

Kalit soʻzlar: etnik-maʼnaviyat, tarbiya vositasi, shaxs ongini shakllantirish (ishontirish) metodlari, faoliyatni tashkil etish va xulq-atvor meʼyorlarini shakllantirish (mashq) metodlari, mashq va oʻrgatish metodlari, pedagogik talab, faoliyatni ragʻbatlash va motivatsiyalash metodlari.

В данной статье рассматриваются современные формы, методы и средства развития духовности будущих учителей. Подробно рассмотрено практическое значение методов. Изучить богатое национальное наследие педагогической духовности народа, определить оптимальный объем этнодуховных знаний, согласовать их с требованиями современной модели будущего учителя, направить будущих учителей на честный труд. изучается мотивация и оценка обучения.

Ключевые слова: этнодуховность, средства воспитания, методы формирования (убеждения) личностного сознания, методы организации деятельности и формирования (упражнения) норм поведения, методы обучения и преподавания, педагогические требования, мотивация деятельности и мотивационные методы.

This article discusses modern forms, methods and means of developing the spirituality of future teachers. The practical significance of the methods is discussed in detail. To study the rich national heritage of the people's pedagogical spirituality, to determine the optimal amount of ethno-spiritual knowledge, to coordinate it with the requirements of the modern model of the potential teacher, to direct teachers to honest work, Information about methods of motivation and assessment of education is studied.

Key words: Ethno-spirituality, means of education, methods of forming (convincing) personal consciousness, methods of organizing activities and forming (exercise) norms of behavior, training and teaching methods, pedagogical requirements, activity motivation 'batting and motivating methods.

Kishilarda milliy oʻzlikni anglashining oʻsishi, taʼlimning ijtimoiy funksiyalarining kengayishi va anʼanalarni yetkazishning yangi usullarini topishning tobora ortib borayotganligi bilan tavsiflanadi. Shu munosabat bilan ham umuminsoniy qadriyatlar va madaniyat, milliy taʼlim madaniyati anʼanalari tashuvchisi sifatida boʻlajak oʻqituvchining roli ham yangilanib bormoqda.

Jamiyat shiddat bilan taraqqiy etib borayotgan bir paytda, yaʼni tarbiya va taʼlimning eski qoliplarini buzish davrida, anʼanaviy va yangilik oʻrtasidagi qarama-qarshilikda boʻlajak oʻqituvchi maʼnaviy dunyosini shakllantirish jarayoni buziladi, bu holat ayniqsa yosh avlod vakillari orasida yorqin namoyon boʻladi. Boʻlajak oʻqituvchilar zamonaviy taʼlim jarayonida maʼnaviy qadriyatlar tanqisligi, etnik-madaniy tajribada mavjud boʻlgan maʼnaviy salohiyat bilan bartaraf etilishi mumkin. Boʻlajak oʻqituvchilarning kasbiy tayyorgarligida aynan shundan foydalanish maqsadga muvofiq.

Maʼnaviy-axloqiy ideal sharoitda xalq ruhining inqirozi bilan kechadigan umumiy sharoitida, rivojlanishning umumiy tamoyillari va yoʻriqnomalari mavjud boʻlmoqda, oʻziga xoslikning yaxlit qiyofasini taqdim etish juda muhimdir. Oʻzbekiston maʼnaviyatidagi qiyinchiliklarni yengish va Vatan kelajagiga ishonish uchun xalq qalbining yoʻqolgan ruhini tiklash zarur. Xalq pedagogik maʼnaviyat asosini tiklash, asrab-avaylash va yetkazishga

qodir etnik madaniy kompetensiyaga ega bo'lgan bo'lajak o'qituvchi xalq ma'naviyatini tiklab, yosh avlodda ma'naviyatni tarbiyalay oladigan kuch desag maqsadga muvofiq.

Zamonaviy sharoitda oliy dargohlarda o'quv jarayonini sifat jihatidan o'zgartirishning mumkin bo'lgan usullaridan biri bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy tayyorlash jarayoniga ta'limning etnopedagogik madaniyati g'oyalarini qo'llash va kiritish ayni muddao.

Fan oldida xalq pedagogik ma'naviyatining boy milliy merosini o'rganish, etnik-ma'naviy bilimlarning maqbul hajmini aniqlash, uni bo'lajak o'qituvchi zamonaviy modeliga qo'yiladigan talablar bilan muvofiqlashtirish, o'ziga xos xususiyatga aylantirish vazifasi ham turibdi. Bularning yechimi bo'lajak o'qituvchi fazilatlarining namoyon bo'lishi uchun yaxlit asos bo'la oladi.

Bo'lajak o'qituvchilarni etnik-ma'naviy kompetensiya asosida maktab o'quvchilari ma'naviyatini tarbiyalashga tayyorlash jarayonida etnik- ma'naviy tajribaning tarbiyaviy imkoniyatlarini ro'yobga chiqarishga qodir bo'lgan pedagogik shart-sharoitlarni aniqlash va adekvat tarbiya vositalarini ishlab chiqishni talab etadi.

Bugungi kun milliy-ma'naviy siyosatning ehtiyojlari va shartlari maktabni xalqning ma'naviy rivojlanishi va ta'limining eng muhim kafolati sifatida ko'rib chiqishni talab qiladi. Bu o'z navbatida, bizni oliy ta'lim dargohlarimiz bo'lajak o'qituvchilarda etnik-ma'naviy kompetensiyani shakllantirishi orqali asl milliy pedagogik madaniyatining etnik-ma'naviy tajribasini o'rganish, saqlash va yetkazishga qodir bo'lgan ijtimoiy muassasa sifatida qarashga majbur qiladi.

Tarbiya metodi tushunchasi. Tarbiya metodi tarbiyalanuvchilarning ongi, irodasi, tuyg'ulari va xulqiga ta'sir etish usullari yig'indisidir. Metodlar davr o'tishi bilan rivojlanib borishni talab etadi. Har bir metodni bo'lajak o'qituvchi o'ziga xos yondashuv asosida qo'llaydi bu esa usullarning paydo bo'lishiga olib keladi. Demak, tarbiya metodlarining amaliyotda qo'llanishi jarayonida bo'lajak o'qituvchining yondashuvi yangi tarbiya usullarining paydo bo'lishiga asos bo'ladi. Tarbiya usullarini yaratish, avvalo, bo'lajak o'qituvchining kasbiy mahorati va tajribasi natijasida paydo bo'ladi.

Tarixga nazar tashlaydigan bo'lsak, o'zbek xalqi bo'lajak o'qituvchining ma'naviyatini rivojlantirishda o'ziga xos maktab yaratganligiga guvoh bo'lamiz. Bu boradagi fikrlarni keltirib o'tamiz:

- Odob ona suti bilan kirsa, o'lim kelsa ham ketmaydi. (Maqol)
- Odobsiz olim mevasiz daraxtdir (Muhammad Zehniy)
- Odob ahli bilan hamsuhbat bo'lish –gullar hidini ufurayotgan tong nasimidan ham shirin. (“Otalar so'zi”)
- Kishida aqil ustiga odob ham qo'shilsa, nur ustiga a'lo nur bo'ladi. Ulug'lik aqlu odob bilan vujudga keladi. (“Favoqih al- julaso”).
- Odob –ulug'lik va yuksaklik qasrining narvoni, bu narvon orqali barcha maqsad va manzilga yetish mumkin.Sharm gulzoridan esa barcha muddao gulini dastalash mumkin.(Maqol)
- Odobli odam tabibga o'xshaydi, u bilan suhbatlashish ko'ngildagi g'amni quvadi. (“Otalar so'zi”)
- Chiroyli xulq odobga o'xshaydi, odob muzni eritgani yoki suv tuzni eritib yuborgani kabi chiroyli xulq ham barcha yomonliklarni eritib yuboradi. (Abulbarokot Qodiri)
- Onadan tarbiya ko'rmagan qiz yomon, otadan ta'lim olmagan o'g'il yomon (“o'rqit ota kitobi”).

Odob, bu yomon soʻzdan va yomon ishdan oʻzini tiymoqdir hamda oʻzining ham izzatini saqlab, obroʻsini toʻkmaslikdir. (Koshifiy) [2]

Xalq donishmandligi va odobnomasining bunday nodir sohasi, fikr va gʻoyalar, boʻlajak oʻqituvchining maʼnaviyatini rivojlantirishda, umuminsoniy fazilatlar ruhida tarbiyalashda boy meros boʻlib xizmat qiladi.

Boʻlajak oʻqituvchilar maʼnaviyatini rivojlantirishda, xalq pedagogikasi turli xildagi usullar yigʻindisi hisoblanadi.

Mehnat tarbiyasi boʻlajak oʻqituvchida ijtimoiy foydali mehnatga ichki ehtiyoj, batartiblik, tashkilotchilik, tashabbuskorlik, ishchanlik, ishning koʻzini bilish singari sifatlarni qaror toptirishga xizmat qiladi. Mehnat tarbiyasini berish hamma zamonlarda ham jamiyat taraqqiyotining asosi boʻlgan, boʻlajak oʻqituvchilarni faoliyatga tayyorlashning eng muhim vositasi boʻlib kelgan. Shuning uchun ham barcha ilohiy kitoblar va bitiklarda mehnat tarbiyasiga katta eʼtibor berilgan.

Boʻlajak oʻqituvchilarni halol mehnatga yoʻnaltirish, ragʻbatlantirish va baholash tarbiya usulidir. Demak boʻlajak oʻqituvchilarni maʼnaviyatini xalq pedagogikasi vositasida rivojlantirish metodlari qoʻyilgan maqsadni muvafaqqiyatli amalga oshirish uchun foydalaniladigan usul va vositalar tizimi sifatida aniqlanadi. Metodlar oʻziga xos xarakteriga koʻra ishontirish, mashq, ragʻbatlantirish va tanbeh berishga boʻlinadi. Bularni xalq pedagogikasidagi misollar orqali izohlaymiz.

Alisher Navoiyning "Mahbub-ul-qulub" asari 18-faslida oʻqituvchilik mehnati mashaqqati xususida shunday deyiladi: "Uning ishi odam tugul, hatto devning ham qoʻlidan kelmaydi. Bir kuchli kishi bir yosh bolani saqlashga ojizlik qilar edi, u esa bir toʻda bolaga ilm va adab oʻrgatadi. Lekin shunisi ham borki, bolalar orasida fahmi idroki ozlari boʻladi. Muallim bu kabi hollarda yuzlab mashaqqat chekadi. Shu jihatdan olganda, bolalarda uning haqi koʻp, agar shogird ulgʻaygach, podshohlik martabasiga erishsa ham unga (muallim)ga qulluq qilsa arziydi".

Bayt:

Haq yoʻlida kim senga bir harf oʻqutmish ranj ila,
Aylamak boʻlmas ado oning haqin yuz ganj ila [3].

Navoiy oʻz ijodida shoshqaloqlik va uning aksi boʻlmish sabr mavzusiga ham murojaat qiladi: "Sabr bilan koʻp bogʻliq ish ochilur, ishda oshiqgʻon kishi koʻp toyilur, koʻp toyilgʻon koʻp yiqilur. Ishda oshiqmoq yosh oʻgʻlon ishidur. Sabr bila ish qilgʻuchi tajribaligʻ, ulugʻ yoshligʻ kishi ishidir"

Bayt:

Har kimsaki, aylamas oshiqmoqni xayol,
Yafrogʻni ipak qilur, chechak bagʻrini bol [4].

Asarda sabr haqida soʻz borar ekan, yana bir oʻrinda ijodkor sabrning oʻzi achchiq boʻlsa ham, u faqat manfaat keltiradi, u qattiq narsa, ammo zararni daf etadi deya taʼkidlaydi. Sabrni taʼriflash uchun turli tashbehlardan foydalanadi. Sabrni suhbatlari zerikarli boʻlsa ham, maqsadga aniq olib boruvchi musohibga, oxiri murodga yetkazuvchi, uzoqni koʻzlovchi ulfatga, yurishi sust boʻlsa-da manzilga yetkazuvchi ulovga oʻxshatadi. Shuningdek, shoir sabrni tabibning achchiq dorisiga qiyoslaydi. Zero, hech kim uni xushlamasa-da, u shifo baxsh etadi [3, 173-174].

Rasululloh uyqudan uygʻongach shunday oʻgitlar ayon boʻldi.

- ✓ Eshitgan har gapga koʻr-koʻrona ishonavermang.
- ✓ Takabbur, shuhratparast va maqtanchoq boʻlmang [5].

Paygʻambarimiz Rasululloh (s.a.v)ga ayon boʻlgan oʻgitlarni shunday mushohada qilsak

bo'ladi. Bo'lajak o'qituvchilarni har gapga ishonvermaslikka va yosh avlodni tarbiyalashda ko'r-ko'ronalikka yo'l qo'ymaslikka, ehtiyodkor bo'lishga undaydi. Biz bilamizki, aynan o'zbek xalqi ustoz va o'qituvchi- murabiylarga iliq munosabat bilan qaraydi. Bo'lajak o'qituvchida takabburlik, shuhratparastlik va maqtanchoqlik kabi illatlar umuman bo'lmasligi lozim. Bunday illatlarga qarshi organizmda ma'navan yuksak vaksina qabul qilishi darkor. Shundagina yosh avlodni komil shaxslar qilib ulg'aytirishda adashmaymiz.

Hadislarda bu borada shunday deyiladi:

- Munofqlik belgisi uchta: yolg'on so'zlash, va'dasining ustidan chiqmaslik va omonatga xiyonat qilish.
- Tangri nazdida eng yaxshi gap rost gapdir.
- Bu dunyoda odamlarga qattiq azob beradigan kishilarni tangri qiyomat kuni qattiq azoblaydi.
- Oralaringizda eng kuchlilaring kimligini aytaymi? U g'azabi kelganda o'zini tutib tura oladiganingizdir.
- Qaysi biror odam halol kasb bilan mol-u dunyo topib, undan o'zining va tangrining boshqa bandalarining oziq-ovqati va kiyim-kechagi uchun sarf qilsa, shularning hammasi unga sadaqa hukmida yoziladi.
- Sabr bardosh tangridan, shoshqaloqlik esa shaytondandir.
- Rostgo'ylikda xavf-u xatar ko'rsanglar va rost so'zlanglar. Shunda najot topasizlar. Garchi foyda ko'rib turgan bo'lsangiz ham, yolg'ondan saqlaninglar. Chunki yolg'onning oxiri voy.
- Pora beruvchi ham uni oluvchi ham do'zaxga mahkumdur.
- Bir soatgina ilm o'rganish bir kechalik ibodatdan yaxshi, bir kunlik esa uch oy tutilgan nafil ro'zadan afzaldir.
- Ilmga nisbatan go'yo cho'pon kabi posbon bo'linglar, lekin ilmni rivoyat qiluvchi bo'lmanglar.
- Janob payg'ambarimiz qachonki yosh bolalar oldidan o'tib qolsalar, ulardan oldin salom qilib o'tar edilar.
- Bilimi yetmagan narsaga fatvo bergan kishi unga amal qilganlarning gunohlarini ham olur. Kimki haqiqatni bilib turib, noto'g'ri maslahat bersa, demak, unga xiyonat qilibdi.
- Kimki ulamolar oldida faxirlanish, nodonlar bilan bahslashish yoki odamlarning diqqatini o'ziga tortish maqsadida ilm o'rgansa, uning joyi jahannamdur.
- Ilmni o'rganib so'ng uni boshqalarga o'rgatmaslik go'yoki molu dunyoni yig'ib, uni sarf qilmay, ko'mib qo'yish bilan barobardir.

Bulardan ayon bo'ldiki, ibratlar bo'lajak o'qituvchini avvalo rostgo'ylikka, va'dasining ustidan chiqishga da'vat etadi. Masalon o'qituvchi bolalarga ... "uyga vazifani to'liq bajarib kelgan o'qituvchining ota-onasiga rahmatnoma yo'llayman" - deb va'da berdi. O'qituvchi bor kuchini ishga solib mas'uliyat bilan o'qituvchi tomonidan berilgan vazifani bajarishga harakat qiladi. Kelgusi darsda o'qituvchi bergan va'dasiga mas'uliyatsizlik bilan qaradi, e'tibor ham bermay qo'ydi. Bu holatdan o'qituvchining o'qituvchiga nisbatan ishonchi yo'qoladi.

O'qituvchi va o'qituvchi orasidagi masofa izdan chiqadi.

Bu holat bir necha marta takrorlanadigan bo'lsa, fanga nisbatan etibori pasayadi.

O'qituvchini hurmat qilmay qo'yadi, darsga ham quloq solmaydi.

Imkon qadar o'qituvchini kalaka qilishga urinadi.

O'qituvchi har qancha urinmasin, ta'lim berishda asl maqsadga erisha olmaydi, darslar

tarbiyaviy soatga aylanib boraveradi.

Yana quyidagini izohlaydigan bo'lsak, bo'lajak o'qituvchi bilimi yetmagan narsalar haqqida ma'lumoti bo'lmay turib noto'g'ri ko'rsatma berilganda yoki haqiqatni bilib turib, noto'g'ri maslahat berganda: oddiy xalq ham qo'l ostidagi tarbiyalanuvchilar ham to'g'ri ma'lumot sifatida qabul qiladi. Bundan esa hayot tarzida foydalanmoqchi bo'ladi. Ammo berilgan ma'lumotning noto'g'riligini bilib olgach, o'sha o'qituvchiga nisbatan chala savod, savodsiz degan xulosada qoladi. Bo'lajak o'qituvchi bunday qaltis xatodan juda ehtiyot bo'lishi kerakligiga turtki berilgan.

"Ilmga nisbatan go'yo cho'pon kabi posbon bo'lish" deyilganda, bo'lajak o'qituvchi o'z fani ustidan doim yangiliklarga qiziqib ma'lumotlar zahirasini to'ldirib borishi darkorligi ta'kidlanmoqda.

Yana bir misolni kuzatamiz. Agar hunarmand bo'lsa, u hunarning ilmini bilishi vojibdir. Agar savdogar bo'lsa, savdo ilmini bilmog'i vojib sanaladi: hamma bay'i va shart-sharoitlarni bilgay. Toki botil bay'dan hazar qilgay ushbu vajhdan Umar roziyallohu anhu bozor ahlini darra urib, ilm o'rganishga buyurar edilar. U zot roziyallohu anhu, olmoq va sotmoq masalalarini bilmagan kishi bozorga kirmagayki, xabari bo'lmagan holda o'zi harom yer, deganlar. Har hunarmand o'z hunarining ilmini bilmagi vojibdir.[5]

Bo'lajak o'qituvchi o'z fanining yetuk mutaxassisi, ma'naviyati teran, irodasi mustahkam bo'lmas ekan, jamiyatda, xalq orasida munosib o'rin egallay olmaydi.

O'zbek xalqi yaratgan boy pedagogik merosi bo'lajak o'qituvchini ma'naviyatini rivojlantirishda o'ziga xos maktab yaratganligiga guvoh bo'lamiz. Milliy ma'naviyatimiz bo'lajak o'qituvchini tarbiyalashda, umuminsoniy fazilatlarini singdirishda va har tomonlama mujassam namunadir.

Alisher Navoiyning "Mahbub ul-qulub" asari umuminsoniy tarbiya sohasidagi mukammal bir asar hisoblanadi. Tarbiya haqqida gap borar ekan, mutafakkirning barcha o'g'itlari bo'lajak o'qituvchi tarbiyasi uchun noyob xazina bo'lib xizmat qiladi. Ijodkor asarlarda har bir so

'zdan unumli va o'rinli foydalana olgan. Har bir hikmati, hayoti va merosi, bo'lajak o'qituvchilarni tarbiyalash uchun ibratlidir. Bo'lajak o'qituvchi psixologiyasida quyidagi holatlar har doim analiz va sintez qilib turilishi kerak. O'quvchilarga qattiq azob bermaslik, zo'ravonlik qilmaslik, yoki nimadir tamagirlik qilishdan tiyilishni ongiga singdirmog'i lozim. G'azabi kelganda o'zini tutib tura olishi, sabrli bo'lib, har qanday vaziyatda shoshqaloqlikdan yiroq turishi bo'lajak o'qituvchilar ma'naviyatini rivojlantirishda zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mutalipova M.J. "Xalq pedagogikasi" «Fan va logiya» nashriyoti, 2015.
2. Qoraboyev U.H. "Odatnoma". T.: "O'zbekiston" -2018. 14-15 bet
3. Alisher Navoiy, "Mahbub ul-qulub". Toshkent: "Yangi asr avlodi", 2019-yil. 316 bet.
4. Alisher Navoiy. To'la asarlar to'plami. O'n jildlik: 9-jild. - Toshkent: G'.G'ulom, 2012-yil. 765 bet.
5. Abu Homid G'azzoliy " KIMIYOI SAODAT" Toshkent-2018. 128-129 bet.
6. Xodjayev B.X."Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti". Toshkent - 2017, "Sano-standart" nashriyoti.
7. Hadis [Al-jome' as-sahih], 1-4 j.lar (2 nashri), T., 1997.